

TEKNOSTRES ÇALIŞMALARININ YÖNETİM VE İLETİŞİM ALANINDA BİBLİYOMETRİK ANALİZİ: WEB OF SCIENCE ÖRNEĞİ

Hasan GÜL¹, Alp Eren KAYASANDIK²

Öz

20. yy.ın sonlarına doğru hayatımıza giren bilgisayar ve bilgi iletişim teknolojilerinin iş hayatı üzerinde olumlu etkileri olduğu kadar olumsuz etkileri de vardır. Bu olumsuz etkilerden biri de teknostrestir. Çalışanların gün içinde sayısı gittikçe artan bilgi iletişim araçlarını kullanma zorunluluğu, bu araçlar aracılığıyla artan iş yükü, yenilikleri takip etme baskısı ve bunların yapay zekâ ve otonomi kazanarak çalışanların yerini alma riski gibi baskılar teknostresin boyutları arasında sayılmaktadır. Bu çalışma pandemi sonrası yeniden dikkatleri üzerine çeken teknostres kavramını Web of Science veri tabanında yönetim ve iletişim alanında yayınlanmış makalelerin tarihî seyrini, alana en çok katkıda bulunan yazar ve dergileri tanıyarak ilişkili olduğu kavramları tematik bağlantılarla göstermeyi amaçlamaktadır. Analiz edilen 564 makalenin son on yılda yoğunlaştığı, yıllık büyüme oranının % 12,57 olduğu, çalışmaların % 90'ının ortak yazarlı olduğu ve bunların % 28,55'inin uluslararası ortak yazarlı çalışmalardan oluştuğu görülmüştür. Kelime bulutunda teknostres ile birlikte en sık kullanılan kavramların etki, bilgi, sonuçlar ve karanlık yüz, performans, tatmin ve iletişim olduğu görülmüştür. Semantik ağ analizine göre ilişkili kavramlar teknostres, sosyal ve COVID-19 başlıklarında üç gruba toplanmıştır. Çalışma trend kavramlar, en çok atıf alan çalışmalar ve konuya en sık yer veren dergilere de değinmiştir.

Anahtar Kelimeler: Teknostres, Bibliyometrik Analiz, Ağ Analizi, Atıf Analizi, Bilim Haritalama
JEL Sınıflandırması: M15, M19, L86

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF TECHNO-STRESS STUDIES IN MANAGEMENT AND COMMUNICATION: A WEB OF SCIENCE EXAMPLE

Abstract

Towards the end of the 20th century, computer and information communication technologies, which entered our lives, have both positive and negative effects on business life. One of these negative effects is technostress. The obligation of employees to use the increasing number of information communication tools, the increasing workload through these tools, the pressure to follow innovations and the risk of replacing employees by gaining artificial intelligence and autonomy are among the dimensions of technostress. This study aims to show the concept of technostress, which has attracted attention again after the pandemic, by identifying the historical course of articles published in the field of management and communication in the Web of Science database, the authors and journals that contributed the most to the field, and the concepts related to it with thematic links. It was observed that 564 articles analyzed were concentrated in the last decade, the annual growth rate was 12.57%, 90% of the studies were co-authored and 28.55% of them were international co-authored studies. In the word cloud, the most frequently used concepts along with technostress were impact, knowledge, outcomes and dark side, performance, satisfaction and communication. According to semantic network analysis, related concepts were grouped into three groups under the headings of technostress, social and COVID-19. The study also touched upon trending concepts, the most cited studies and the journals that cover the topic most frequently.

Keywords: Technostress, Bibliometric Analysis, Network Analysis, Citation Analysis, Science Mapping.
JEL Classification: M15, M19, L86.

¹ Prof. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, e-posta: hasan.gul@omu.edu.tr, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-3720-5451>

² Dr.Öğr.Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Havza Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve Sekreterlik Bölümü, e-posta: alperen.kayasandik@omu.edu.tr, ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1638-5844>

1. GİRİŞ

İnsanlığın gelişim ivmesinin artmasındaki en önemli faktörlerden biri teknoloji, daha spesifik olarak bilgi iletişim teknolojileridir. Kökeninde askerî araştırma-geliştirme faaliyetleri veya iş verimini artırma gayretleri olan bu yenilikler bireysel ve kurumsal alanda gün geçtikçe insanları daha çok sarmalamaktadır. Dolayısıyla sadece bu teknolojileri geliştirenler ve yeniliklerin kendisi değil, bu teknolojilerden etkilenen ve bu yenilikleri hayatlarına adapte eden, etmek zorunda kalan bireyler de farklı yönleriyle bilimsel çalışmalara konu olmaktadır. Bu çalışmada teknolojinin farklı boyutlarıyla iş hayatında oluşturduğu stres, diğer bir ifade ile teknostresin örgütsel bağlamda ele alındığı bilimsel çalışmalar bibliyometrik analiz yöntemiyle incelendi.

Sanayi devrimiyle başlayan teknolojik dönüşüm insanlığın üretim ve yaşam biçimini değiştirmeye devam etmektedir. Özellikle 20. yy'ın ikinci yarısında III. Sanayi Devrimi ile otomasyon teknolojilerinin, bilgisayarın ve internetin yaygınlaşması bir taraftan daha verimli, etkili ve konforlu çalışmamızı sağlarken diğer taraftan bu hız kesmeyen baş döndürücü devrimlere ayak uydurma zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Delikli kartlar, telekomünikasyon araçları, ilkel bilgisayarlar yerlerini akıllı telefonlara, bulut bilişime, nesnelerin internetiyle giyilebilir teknolojilere ve daha fazla sensörlere ve metriğe bırakarak "sürekli çevrimiçi" düsturuyla çalışmayı gerektiren bir yeni dünya ortaya çıkarmıştır.

Dijital dönüşüm bilgiye daha kolay erişimi, uzaktan çalışmayla esnekliği ve iletişim araçlarıyla sürati sağlamasının yanı sıra psikolojik, zihinsel ve bedensel boyutta olumsuz etkileri de beraberinde getirmiştir. Depresyon, yanlış veya aşırı kullanım, bağımlılık, aşırı yüklenme ve stres bu olumsuz sonuçlardan bazılarıdır. Bu sonuçlar teknostres olarak nitelendirilen kavramı yeniden gündeme getirmiş ve tanımını genişletmiştir. Teknostres, bireyin tutumları, davranışları ya da fizyolojisi üzerindeki doğrudan ya da dolaylı olumsuz etkiler olarak yeniden tanımlanmıştır (Mishra ve Rašticová, 2024:1961).

Teknoloji kendi olağan gelişiminin yanı sıra, COVID-19 pandemisi gibi olağanüstü durumların etkisiyle ve yer yer zorunluluklarıyla insanların hem sosyal hayat hem iş hayatlarında alışkanlıklarını ani şekilde değiştirmiştir (Richter, 2020:1). Yeni teknolojilere ve çalışma modellerine uyum sağlamak, bunları anlamak ve yeterli düzeyde kullanmak ve bireyin çevresinin daha çok kuşatılması teknostres yoğunluğunu artırmaktadır. Dolayısıyla teknostresin nedenleri ve bununla başa çıkma mekanizmaları üzerine daha fazla araştırma yapılması gerekliliğini raporlama ve yapılan çalışma sayısında da son yıllarda artış görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı teknostresin konu edildiği işletme, örgütsel davranış ve insan kaynakları yönetimi alanı çalışmalarının yıllara göre yayın sayıları, en çok atıf alan çalışmalar, en çok yayın yapılan dergiler ve ülkelerle birlikte çalışılan konuları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemektir. Bu sayede Türkçe yazında henüz yer almayan teknostres konusunun bibliyometrik analizi, Web of Science veri tabanı üzerinde ilk kez incelenmiştir.

2. LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Teknostres Kavramı

Teknostres kavramı ilk kez 1984 yılında Craig Brod'un "Technostress: The Human Cost of The Computer Revolution" isimli kitabında ortaya atılmıştır. Brod, iş yerlerinde yeni yaygınlaşmaya başlayan ve o dönemin son teknolojisi olan bilgisayar üzerinden bir tanım yaparak teknostresi "kişinin yeni bilgisayar teknolojileriyle sağlıklı şekilde baş edememesine neden olan modern bir uyum hastalığı" olarak tanımlamıştır. Diğer bir ifadeyle insanların bilgisayarlar ve makinelerle etkileşiminden

kaynaklanan stres ya da psikolojik durumunu teknostres olarak açıklamıştır (Atanasoff ve Venable, 2017:326). Bu tanım, üzerinden geçen kırk yıl içerisinde genişleyerek değişmiştir. Çünkü artık adaptasyon evresi çoktan geride kalmış, dijital araçlar iş hayatından ayrı düşünülemeyecek şekilde içine gömülü hâle gelmiştir (Richter, 2020:2).

Teknostres daha sonraları “bilgi iletişim teknolojilerinin gerekleriyle kullanıcıların uyum yeteneklerinin örtüşmediğinde ortaya çıkan hoş olmayan ve istenmeyen bir durum” olarak tanımlanmıştır (Sriwidharmanely, 2022:2202). Bu sayede sadece bilgisayar değil, günümüzün bütün dijital araçları bu etkileşime dâhil olmuştur. Ragu-Nathan vd. (2008:418) teknostrese neden olan faktörleri üç başlıkta sıralamaktadır: Bunların ilki iş yerinde teknolojiye olan yüksek bağımlılık, ikincisi iş görenlerin bilgi düzeyi ile gelişmiş teknolojinin gerektirdiği bilgi düzeyi arasındaki boşluğun büyüklüğüdür. Bilgi iletişim teknolojilerinin artıp çeşitlenmesi iş görenlerin bu teknolojilere ayak uydurmak için sürekli olarak daha derinlemesine bilgi sahibi olması gerektiği hissiyle baskı yaratabilmektedir. Son olarak bu değişimin iş çevresine ve iş yapma kültürüne olan etkisi çalışanları aynı anda daha çok ve daha hızlı iş yapmaya itebilmekte, uzaktan kontrol araçları ile çalışan başında bir yönetici olmasa da sürekli denetim altında olduğu algısına kapılabilmektedir (Mishra ve Rašticová (2024:1962). Özellikle Covid-19 pandemisi sonrası uzaktan/hibrit çalışma yöntemini devam ettiren kurumlar, cihazlara yüklenen uygulamalar aracılığıyla çalışanların hangi program üzerinde ne kadar “aktif” çalışmada bulunduğuyla ilgili 7/24 rapor alabilmektedir. Bu durum çalışanı bir bakıma “sürekli çevrimiçi” kalma mecburiyetine sokarken diğer taraftan kurum için fiziksel çalışma ortamlarından çok daha detaylı bir şekilde veri üretilmesi ve iş gören verimliliğinin oldukça net bir biçimde izlenebilmesi demektir.

Bir başka görüşe göre iş yerinde teknostres, bireysel farklılıklar, örgütsel değişkenler ve teknolojinin nasıl algılandığına bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Düşük eğitim seviyesi ve düşük bilgisayar kullanma bilgisi, bireysel farklılık olarak sayılabilirken örgütün teknolojiye bağımlılığı, merkezileşme seviyesi, yaratıcılığa ve yeniliğe olan yaklaşımı teknik sorunlara müdahale biçimi örgütün organizasyonel özelliklerinden olup teknoloji kullanımı kaynaklı çıkar çatışmaları, rol belirsizlikleri ve rol değişiklikleri ile kullanıcıların teknolojiye erişim kolaylığı ise teknolojinin algılanması ile ilgili teknostres öncülleri olarak sıralanmaktadır (Şen, 2022:179).

İş bağlamında teknostrese neden olan faktörler ise Ragu-Nathan vd. (2008:426) tarafından tekno-aşırı yük (techno-overload), tekno-istila (techno-invasion), tekno-karmaşıklık (techno-complexity), tekno-güvensizlik (techno-insecurity) ve tekno-belirsizlik (techno-uncertainty) olmak üzere beş başlıkta toplanmış ve Tablo 1’de açıklamalarıyla gösterilmiştir:

Tablo 1. İş Yeriyle İlgili Teknostres Faktörleri

Tekno-aşırı yük	Çalışanların/bireylerin daha hızlı çalışmaya zorlandığı ya da bilgi iletişim araçları nedeniyle işin daha hızlı tamamlanması gerektiği durumlar
Tekno-istila	Çalışana/kişiye günün herhangi bir zamanı erişebilmesi, sürekli “bağlı” kalma durumu, iş ve bireysel sınırlar arasında denge bozulması durumu
Tekno-karmaşıklık	Çalışanın/bireyin yeteneklerinin yetersiz olduğunu düşünmesi ya da teknolojinin farklı boyutlarını anlamak için daha fazla efor sarf etmesi gerekliliği hissi
Tekno-güvensizlik	Çalışanın/bireyin pozisyonunun yeni bir bilgi iletişim aracı veya bu teknolojileri daha iyi bilen birisi tarafından doldurulacağına dair inanç
Tekno-belirsizlik	Çalışanın/bireyin teknolojideki yenilikler ve değişimlerle ilgili kendilerini sürekli

Kaynak: Ragu-Nathan vd. (2008:426) ve Pflünger vd. (2024:681)'den yazar tarafından uyarlanmıştır.

Teknostres farklı boyutlarda pek çok olumsuz çıktıya neden olmaktadır. Bu sonuçlar genel olarak dört ana boyutta değerlendirilmektedir: Kan basıncı ve nabız artışı, adrenalini seviyesindeki artış, baş dönmesi, baş ve kas ağrıları, uykusuzluk ve depresyon gibi psikosomatik rahatsızlıklarla birlikte bağışıklık sisteminde meydana gelen zayıflıklar ve bunların neden olduğu sorunlar bireyin teknostres nedeniyle yaşadığı *fizyolojik sonuçlardır*. *Psikolojik sonuçlar* ise kaygı, iş tatminsizliği, mental yorgunluk ve tükenmişlik olarak sıralanabilir. Üçüncü olarak *örgütsel sonuçlar* altında, devamsızlık, düşük bağlılık ve düşük performans gibi istenmeyen örgütsel olumsuz sonuçlar yer almaktadır. Son olarak teknostres bireyin ani duygu durumu değişiklikleri ve iritabilitesi (güvensizlik, asabiyet, savunmacı davranış) nedeniyle sosyal bağlarını/çevresini azaltan ve sosyal aktivitelerini daraltarak olumsuz sosyal etkileri nedeniyle de *toplumsal olumsuz sonuçları* olan bir olgudur (Lorens vd. 2011'den aktaran Mishra ve Rašticová, 2024:1962). Anlaşılacağı üzere teknostres konusu içine psikoloji, sosyoloji, yönetim ve bilgi teknolojileri alanları giren disiplinler arası bir konudur. Yazında konunun yönetim alanı kadar eğitim, sağlık ve psikoloji alanlarında da ele alındığı görülmektedir. Ancak yakın zamana dek konunun daha çok iş stresi veya mesleki stres kavramlarıyla değerlendiriliyor olması teknostres kavramına odaklanılmamasına neden olmuştur (İbrahim vd., 2023:6). Covid-19 öncesi tüm alanlarda teknolojinin ve bilgi iletişim araçlarının bu kadar fazla paydaşı etkilemediği göz önüne alındığında bu durum anlaşılabilir.

2.2. Teknostres Kavramını Ele Alan Bibliyometrik ve Sistemik Analiz Çalışmaları

İlk kez tanımlandığı 1984 yılından günümüze dek farklı alanlarda çalışılan teknostres kavramını konu edinerek çalışılan bibliyometrik ve sistemik analiz çalışmaları aşağıda sıralanmıştır:

Mishra ve Rašticová (2024) 2000-2023 yılları arasında PubMed ve Google Scholar veri tabanlarında teknostresi psikometrik olarak değil fizyolojik metotlarla ölçen çalışmaları derleyerek teknostresin stresle ilgili fizyolojik göstergelerini derlemek üzerine odaklanmışlardır.

Li vd. (2024) Scopus ve Web of Science veri tabanlarında eğitim ile teknostres ilişkisini araştırmış olan 125 çalışmaya odaklanmışlardır.

Lin ve Yu (2024) yükseköğretim öğrencilerinin teknostres düzeylerinin modellenmesiyle ilgili WoS ve Scopus'taki 1861 yayın içinden yükseköğretimle ilgili 83 çalışmayı seçerek bibliyometrik ve sistemik analiz yöntemiyle teknostresin yordayıcılarını ve sonuçlarını bir modelle açıklamaya çalışmıştır.

İbrahim vd. (2023), 1982-2021 yılları arasında Web of Science ve Scopus veri tabanında teknostres ve iş çıktıları üzerine yapılan 269 çalışmayı sistemik olarak ve meta analiz yoluyla inceleyerek kavramsal bir çerçeve oluşturmayı amaçlamıştır.

Rademaker vd. (2023) liderlik ve teknostresi konu edinen 44 çalışmayı sistemik analizle ele alarak liderlikle takipçilerin teknostres ilişkisini kavramsal bir modelle açıklamıştır.

Uddin vd. 2023, Scopus veri tabanında teknostres konusunu içeren 510 çalışmayı (makale, kitap bölümü, konferans bildirisi vb.) incelemiş ve çalışmanın sonuç kısmında Scopus veri tabanının yeterli örneklem büyüklüğüne sahip olmadığını raporlamışlardır.

Rajput ve Kumari (2023) Scopus veri tabanında teknoloji ve teknostresle işten ayrılma eğilimine odaklanan çalışmaları bibliyometrik analiz yöntemiyle incelemiştir.

Akman (2023) teknostres konusunda Türkiye’de yapılan çalışmaları YÖKTEZ ve Dergipark veri tabanlarında ulaştığı 32 tez ve 24 makale üzerinde incelemiştir.

Teknostresle ilgili yapılan meta analiz, sistematik inceleme ve bibliyometrik analiz çalışmalarına bakıldığında teknoloji, liderlik, öğrencileri ve eğitimcileri içine alan eğitim ve psikoloji-fizyolojik yönüyle sağlık alanında yapılmış çalışmalar görülmekle birlikte odağına yönetim, örgütsel davranış ve insan kaynakları yönetimini alan bir analiz çalışmasına rastlanmamaktadır.

Buradan hareketle bu çalışmanın bu konuya ilgi duyan araştırmacılara bir başlangıç noktası olması ve yönetim-işletme alanında teknostresle ilgili hangi araştırmacıların hangi değişkenlerle çalıştığına, yıllara göre çalışılan konulara ve bu kavrama en çok hangi araştırmacıların katkı sunduğuna dair yazındaki boşluğu doldurması amaçlanmıştır.

3. YÖNTEM

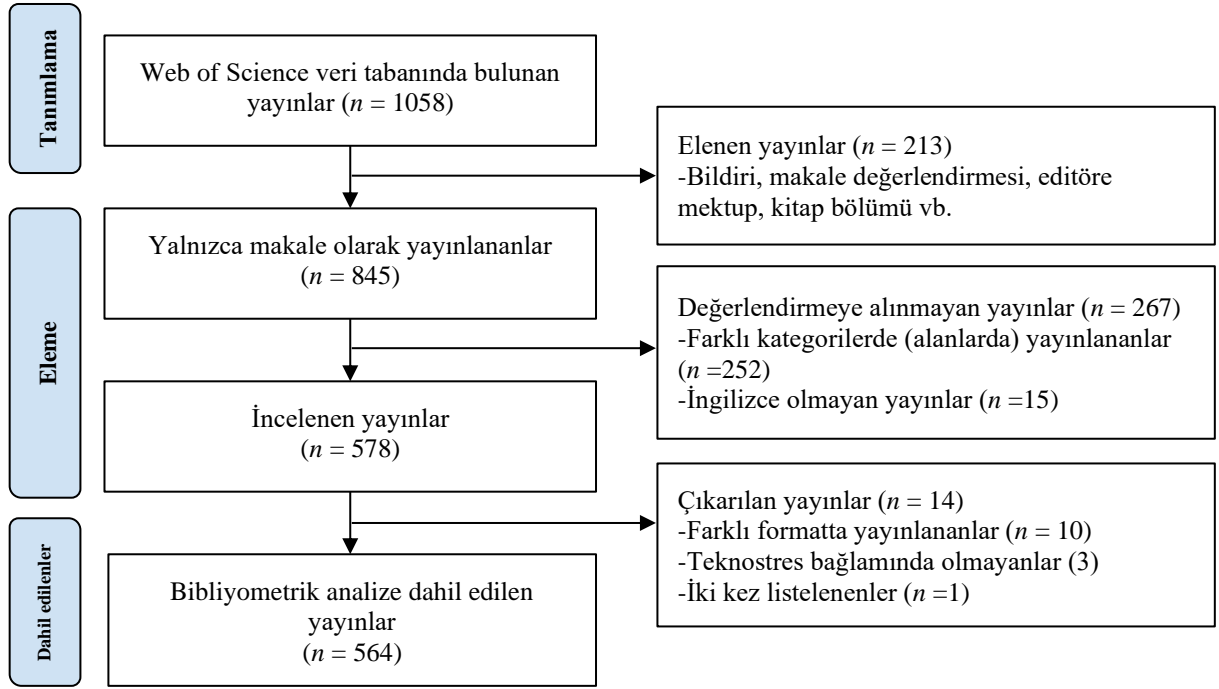
3.1. Materyal ve Metot

Yazındaki çalışmalar analiz edilirken literatür taraması, içerik analizi, meta analiz ve bibliyometrik analiz gibi yöntemlerden yararlanır. Bibliyometrik analiz bilimsel araştırmalarla elde edilen bulguların diğer araştırmacıların istifade etmesi için yeterli olduğu ön kabulünden yola çıkarak matematiksel tekniklerle yazının ve diğer iletişim formlarının analiz edilmesi olarak tanımlanabilir (Uddin vd., 2023:938). Bibliyometrik analiz ve bilim haritalama (science mapping) son yıllarda sıkça kullanılan nicel araştırma yöntemidir. Bu yöntem, belirli bir konu ya da alanla ilgili yapıyı ve gelişimi sınıflama ve görselleştirmeye haritalamaya yaramaktadır. Bu haritalama ise bir araştırmacının ya da kurumun performansını değerlendirmek için kullanılabileceği bir konu ile ilgili nereden başlayacağını bulmasına veya bununla ilgili yaptığı çalışmaya kanıtlar sunmasına yardımcı olmaktadır (Zupic vd., 2015:3). 1960’lardan günümüze bibliyometri, bilimometri (scientometrics), informetrics kavramlarının araştırma konuları ve amaçları farklı olsa da benzer çıkış noktalarına sahip olmuşlar ve aynı araçları kullanmışlardır. Bu kavramlara yakın zamanda “webometrics” ağ bilgi ve verilerine dayanan ve “knowledgometrics” bilgi birimlerine dayanan yeni metrikler eklenerek sayı beşe çıkmıştır. Ölçüm bilim dalı olarak -metrik- de zamanın ruhuna ve araçların çeşitliliğinin artmasına göre değişmekte ve gelişmektedir (Qiu vd., 2017:7).

Bu çalışmada yöntem olarak R yazılımının Bibliometrix modülü kullanılmıştır. Bu modül WoSViewer, SCite ve QDA Miner gibi yazılımların sunduğu analizleri de içinde barındırdığından araştırmacılara “tam bir paket” sunmaktadır (Aria ve Cuccurullo, 2017:960).

3.2. Veri Derleme ve Hazırlama

Bu araştırmanın örneklemini Web of Science (WoS) veri tabanı ile sınırlı tutulmuştur. Uluslararası ve multidisipliner olarak oldukça kapsamlı bir içeriğe ve tanınırlığa sahip olan veri tabanı aynı zamanda detaylı arama ve sonuçları farklı formatta aktarabilme imkânıyla araştırmacılara büyük kolaylık sağlamaktadır. Bibliyometrik analiz için bu yayınlara ait anahtar kelimeler, yazar adları, menşe ülkeleri, kurumlar, yayınlandığı dergiler, yayın tarihleri, atıfları ve h-indeksi WoS web sayfasında üniversite aboneliğiyle erişime açıktır. Bu veriler, yayın büyümesi, trendler, uluslararası ve yazar iş birlikleri, atıflar ve çalışma konusuyla ilgili anahtar kelime sıklığına göre analiz edilmek üzere R yazılımına aktarılmıştır.

Görsel 1. Sistematik İnceleme Aşamaları

Bibliyometrik analiz çalışmaları sistematik analize benzer şekilde belirli birtakım aşamaları izlemektedir. İlk olarak tanımlama yapılmalıdır. Web of Science sorgusunda yayın başlığı, anahtar kelimesi ve özetlerinde “technostress” kelimesi geçen yayınlar taratılmıştır. Temmuz 2024 itibariyle veri tabanında toplam 1058 farklı yayın olduğu görülmüştür. Bunların arasında makale formatında olmayan (kitap bölümü, konferans bildirisi, tez, editöre mektup vb.) 213 yayın bulunmaktadır. Bu yayınlar kapsam dışı bırakıldıktan sonra WoS kategorilerine göre çalışma bağlamında yapılan daraltma sonucu sağlık, robotik, güvenlik sistemleri ve eğitim kategorilerinde yapılan 252 çalışma daha elenmiştir. Kalan 593 çalışmanın 420’si yönetim (management) ve 173’ü ise iletişim (communication) kategorisine girmektedir. Bu çalışmalar içinde İngilizce yazılmayan 15 çalışma da elendiğinde toplam 578 çalışmaya ulaşılmıştır. Son olarak bu çalışmalar teker teker incelenerek belirtilen formatta olmayan yayınlar, konu bağlamıyla ilgili olmayan içerikteki çalışmalar ve iki kez listelenen (duplicate) bir çalışma daha elendiğinde kalan 564 makale analize dâhil edilmiştir.

3.3. Bulgular

Veri setine ait genel tanımlayıcı veriler Tablo 2’de özetlenmiştir:

Tablo 2. Veri Setine Ait Tanımlayıcı Bilgiler

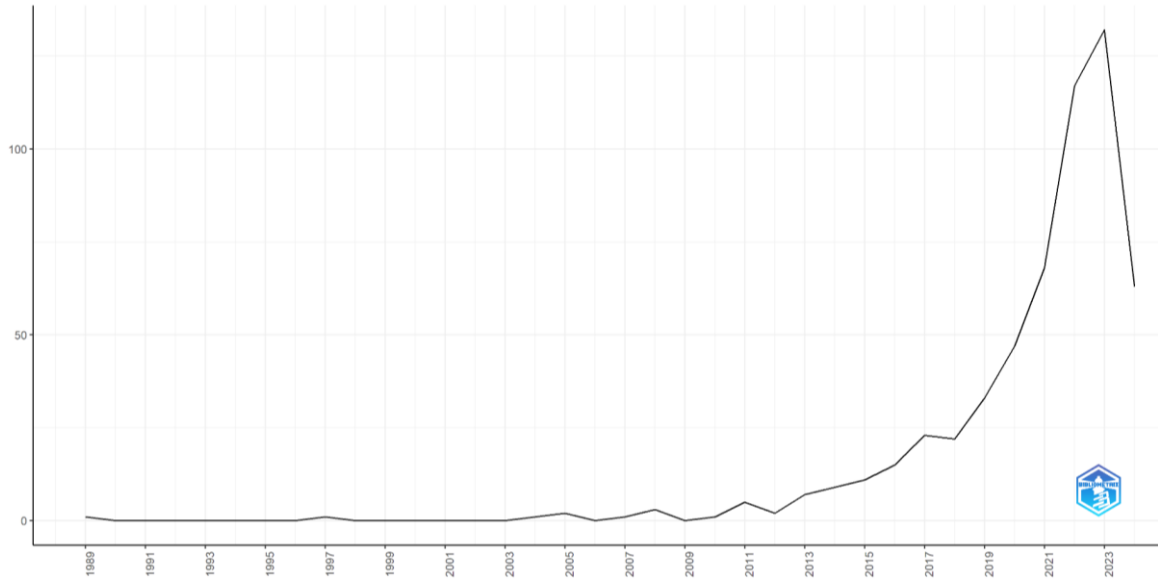
Değişken	Sonuçlar
VERİ HAKKINDA ANA BİLGİLER	
Zaman aralığı	1989-2024
Kaynak sayısı	252
Yayın sayısı	564
Yıllık büyüme oranı %	12,57
Yayınlara ortalama yaşı	3,35
Yayın başına ortalama alıntı	32,56

Kaynakça sayısı	25118
BELGE İÇERİĞİ	
Anahtar kelimeler+	971
Yazarın anahtar kelimeleri	1781
YAZARLAR	
Toplam yazar sayısı	1528
Tek yazarlı yayın sayısı	60
YAZARLARIN İŞ BİRLİĞİ	
Yayın başına ortak yazar ortalaması	3,49
Uluslararası ortak yazarlık yüzdesi	28,55
BELGE TÜRLERİ	
Makale	522
Data paper	1
Erken erişim makale	41

WoS veri tabanındaki teknostres konulu 564 makalenin 252 farklı yerde (dergi, yayınevi vb.) yayınlanmış olduğu ve konunun yıllık %12,57 büyüme gösterdiği görülmektedir. Yayınların yaş ortalamasının 3,35 olması konuya son yıllarda olan ilginin oldukça arttığını ifade etmektedir. Bu veri Görsel 1 ile de desteklenmektedir. Yayın başına ortalama atıf sayısının 32,56 olarak hesaplandığı veri setinde tek yazarlı yayın sayısı 60 iken, toplam 1528 farklı yazarın konuya katkı sunduğu kaydedilmiştir.

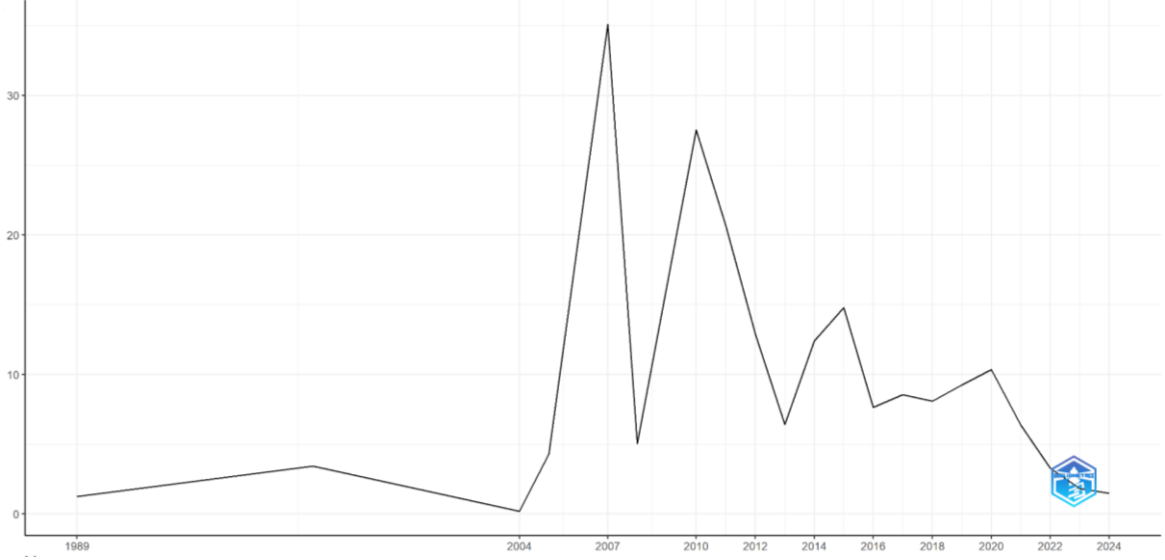
Yayınlardaki yazar sayısı ortalaması 3,49 iken çalışmalardaki araştırmacıların % 28,55'i uluslararası ortak yazar olarak tespit edilmiştir. Teknostres konusu özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve Uzakdoğu'da ilgi çekmekte (Görsel 4) ve çalışmaların büyük bir kısmında uluslararası ortak yazar iş birliği görülmektedir.

WoS Keywords+ algoritması, yazarların çalışmalarında belirttiği 1781 anahtar kelimeyi 971'e indirgemıştır. Keywords+ yayının referanslarının başlıklarında geçen ancak yayının kendi başlığında yer almayan kelimelere odaklanarak çalışmaktadır. Keywords+ ortak atıf yapılan tüm makaleleri disiplinler arasında arayarak atıf referansı aramanın gücünü artırır. Çoğu zaman daha anlamlı ve isabetli sonuçlar verdiği için sonuçların yorumlanmasında tercih edilmektedir (Web of Science, 2024).

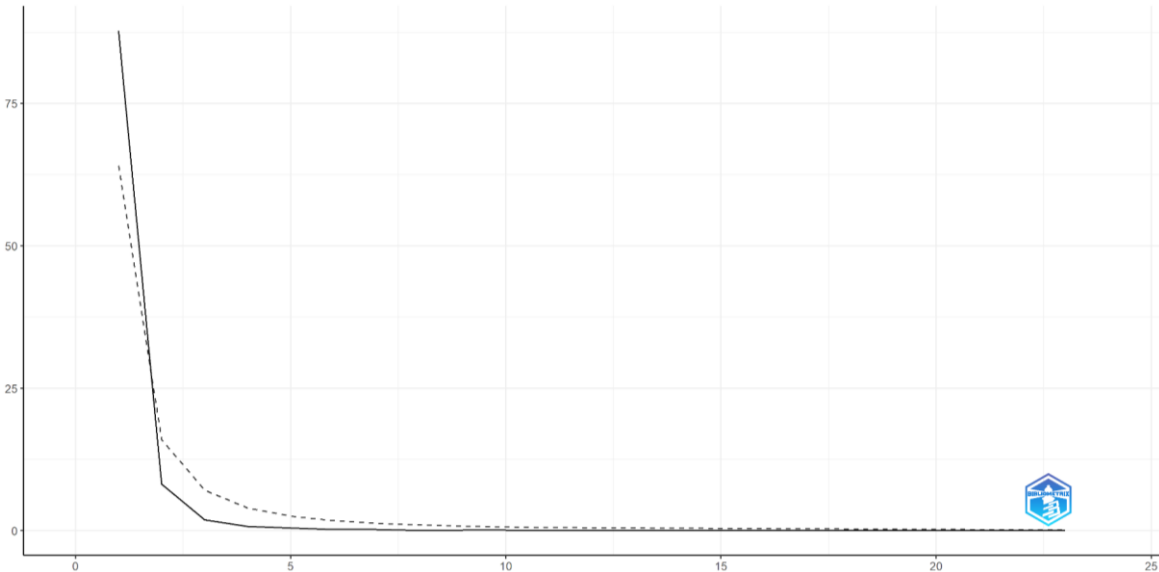
Görsel 2. Yıllık yayın sayısı grafiği

Görsel 2’de teknostres konusunun 2015’ten itibaren artan ve 2019 yılından itibaren 132 yayın ile zirveye doğru tırmanan yayın sayısı görülmektedir. Verilerin elde edildiği tarih itibarıyla 2024 yılının ortalarında olduğu göz önüne alındığında bu yılın verisinin de 100’ü geçeceği rahatlıkla öngörülebilir.

Görsel 3. Yıllık ortalama atıf sayısı

Görsel 3’te makale başına toplam atıf ortalamasının atıf yapılabilecek yıla bölümüyle elde edilen yıllık ortalama atıf sayıları görülmektedir. Bu oranın konuyla ilgili çarpıcı yayınlara belirli yıllarda yoğunlaşan atıflar nedeniyle dalgalı seyir izlediği görülmektedir. Aynı zamanda kavramın ortaya çıkış yılı geride kaldıkça hesaba katılan yıl sayısı ve yayın sayısı arttığından belirli bir tarihten sonra düşüş eğilimine girmesi normal karşılanabilir. Grafikte 2007 yılında 35,1; 2010 yılında 27,5 ve 2015 yılında 14,8 ortalama atıf sayısı görülmektedir. Örnek vermek gerekirse 2007 yılında yapılan 1 makaleye 632 atıf yapılmış, üzerinden geçen yıl sayısına (18) oranlandığında grafikte elde edilen en yüksek değer (35,1) bulunmuştur. Diğer taraftan 2004 yılında yazılan 1 makaleye 4 atıf yapıldığı için değeri 0,21’dir.

Görsel 4. Lotka’s Law Yazar Üretkenliği

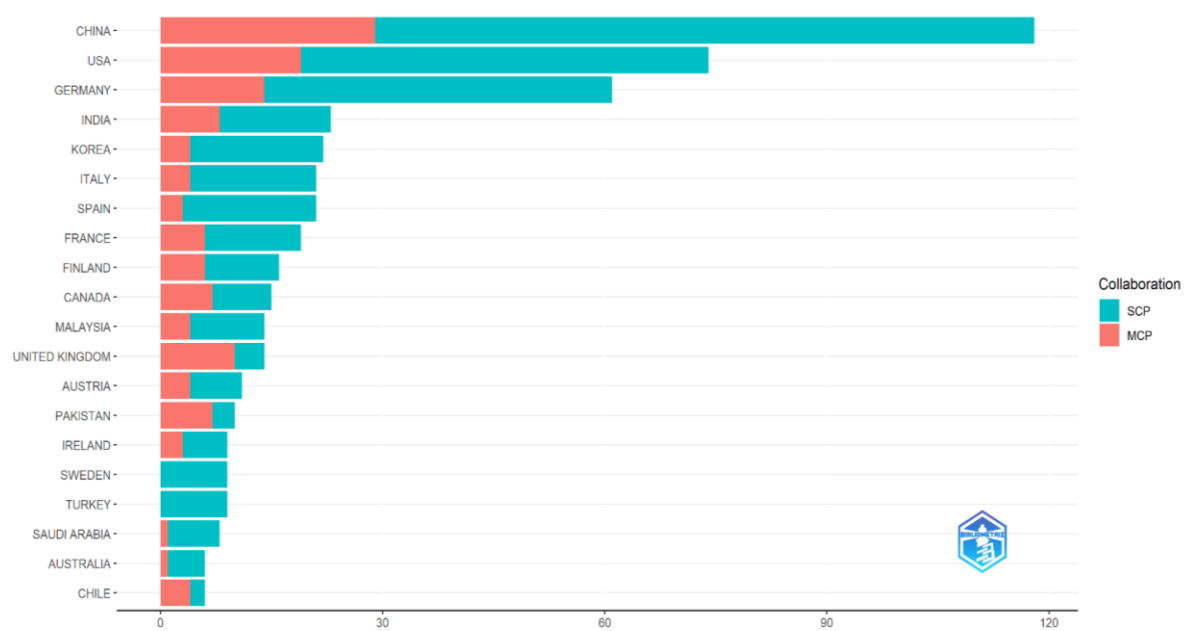

Lotka's Law gösterimine göre yazarların % 85,2'si yani 1302 araştırmacı teknostres konusunda bu incelemenin kapsamında yapılan filtrelemeye göre sadece bir yayın yapmıştır. İki yayını olan yazar sayısı 144, üç yayını olan yazar sayısı 42, dört yayını olan yazar sayısı 13 ve beş ve üzerinde yayını olan yazar sayısı 17'dir. Konuyla ilgili kaynaklardan atıf sayısı fazla olanların genellikle yazına kuramsal anlamda katkı sunan ve birden çok kez bu konuyu ziyaret eden yazarlar olduğu Tablo 4 ile birlikte değerlendirildiğinde daha iyi anlaşılmaktadır.

Tablo 3. En İlişkili Kaynaklar

Dergiler	Makale Sayısı
Computers in Human Behavior	33
Information Technology and People	25
Frontiers in Psychology	24
International Journal of Environmental Research and Public Health	19
Behaviour and Information Technology	13
Sustainability	10
Internet Research	9
Education and Information Technologies	8
Information Systems Journal	8
Information and Management	8

Teknostres konusundaki çalışmaların en çok yayınlandığı dergiler Tablo 3'te sıralanmıştır. Dergilerin insan-bilgisayar etkileşimi, psikoloji, bilgi teknolojileri, davranış, toplum/çevre sağlığı ve eğitim gibi alanlarda olduğu görülmektedir. Listedeki 7 dergi Q1'de yer alırken zirvedeki İngiltere merkezli Computers in Human Behaviour dergisi 251 h-indexi ile alanının önde gelen dergilerindedir (Scimago, 2024).

Görsel 5. En Üretken Ülkeler

Görsel 5'te, konuyla ilgili en üretken ülkelere bakıldığında Çin'in % 20,7 (117 makale) pay ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Listenin ikinci sırasında Amerika Birleşik Devletleri (% 12,2; 69

makale), üçüncü sırasında Almanya (% 10,3; 58 makale), ardından Hindistan ve Kore'nin olduğu görülmektedir. En çok alıntılanan kaynakların menşesine bakıldığında ise 4707 atıfla ABD, 3926 atıfla Çin, 1845 atıfla Almanya, 820 atıfla Kore ve 814 atıfla Hindistan sıralanmaktadır.

Tablo 4. En Çok Atıf Alan Yayınlar (Global)

Yazar ve Yayın	DOI Numarası	Toplam Atıf	Yıllık Ort. Atıf	Yazarın Eser Sayısı
AYYAGARI R, 2011	10.2307/41409963	905	64,64	1
TARAFDAR M, 2007	10.2753/MIS0742-1222240109	632	35,11	22
LEE YK, 2014	10.1016/j.chb.2013.10.047	540	49,09	4
DE R, 2020	10.1016/j.ijinfomgt.2020.102171	455	91	1
LEE AR, 2016	10.1016/j.chb.2015.08.011	441	49	2
TARAFDAR M, 2010	10.2753/MIS0742-1222270311	413	27,53	22
MAIER C, 2015,	10.1057/ejis.2014.3	382	38,2	11
MAIER C, 2015	10.1111/isj.12068	371	37,1	11
ZHANG S, 2016	10.1016/j.im.2016.03.006	354	39,33	3
TARAFDAR M, 2019	10.1111/isj.12169	291	48,5	22
CAO X, 2018	10.1016/j.chb.2017.11.035	286	40,86	9
LUQMAN A, 2017	10.1016/j.chb.2017.01.020	261	32,63	5
TARAFDAR M, 2011	10.1145/1995376.1995403	256	18,29	22
BROOKS S, 2015	10.1016/j.chb.2014.12.053	240	24	6
SALANOVA M, 2013	10.1080/00207594.2012.680460	224	18,67	1

Tablo 4'te global olarak en çok atıf alan ilk 15 yayın ve yıllık ortalama atıf sayıları görülmektedir. Teknostres kavramı ortaya atılalı kırk yıl geçmiş olmasına karşın teknostres ve ilişkili konuların araştırılmasına odaklanılması internetin ve akıllı cihazların yaygınlaşmaya başladığı 2010'lu yıllardan sonra gerçekleşmiştir, denilebilir.

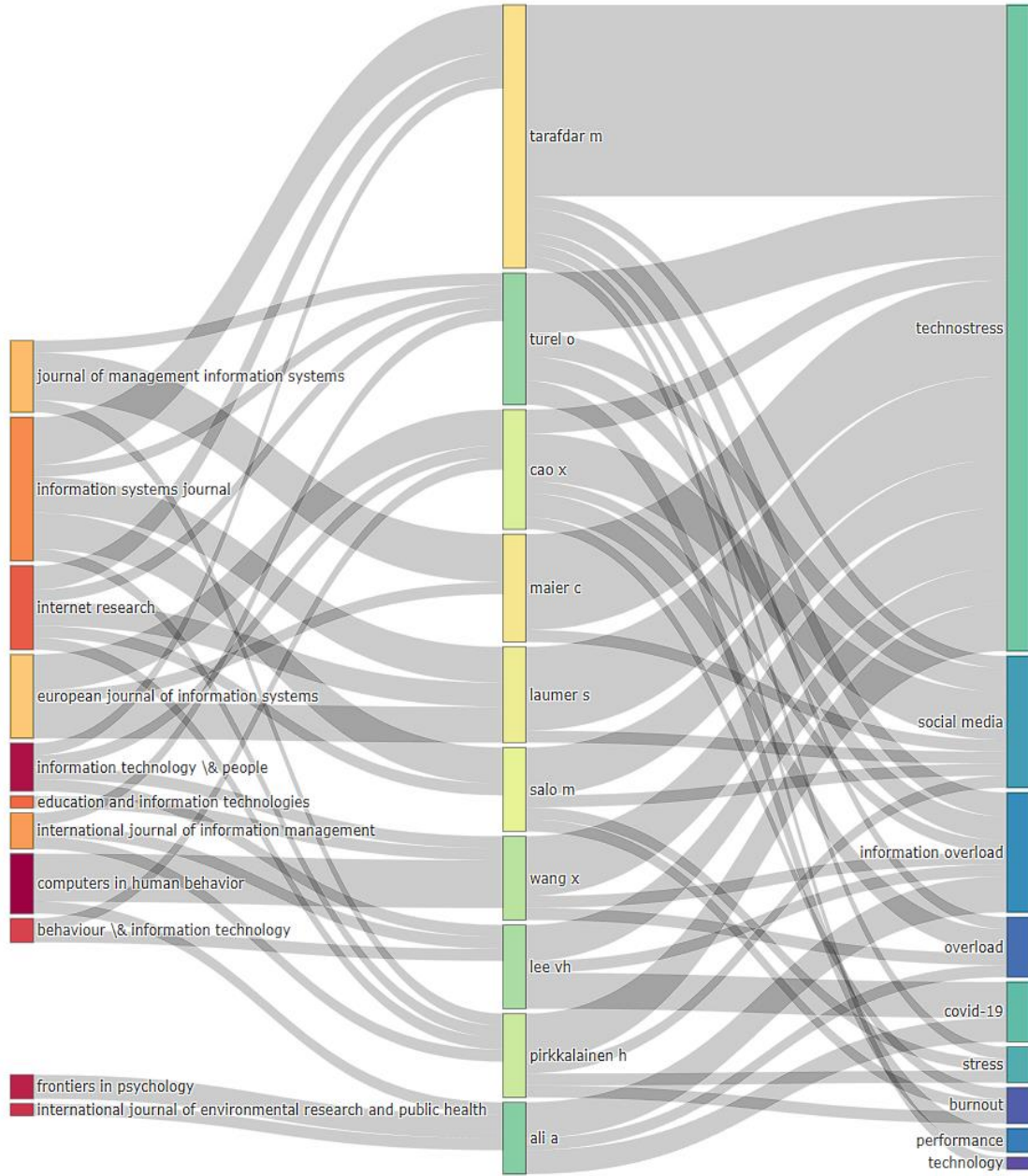

Görsel 6. En Sık Kullanılan Kelimeler Bulutu (keywords+’a göre)

Çalışmaların başlık, özet ve anahtar kelimelerinde en sık tekrar edilen kelimeleri sıklığına göre boyutlandırılarak görselleştiren keywords+ bazlı kelime bulutu incelendiğinde teknostresle birlikte kullanılan kavramlar daha net görülmektedir. Etki 189 kez, stres 178, bilgi 129, sonuçlar ve karanlık yüz 101 kez, performans 84 kez, öncüller 80 kez tekrar etmiş olup iş, kullanıcılar, tatmin, davranış, model, kabul, tükenmişlik ve iletişim kelimeleri bunları izlemiştir. Yazarların anahtar kelimeleri baz alınarak kelime bulut oluşturulduğunda bunlardan farklı olarak COVID-19 45 kez, sosyal medya 29 kez,

yoğunlaşmıştır. Rol, covid, çıktılar ve liderlik ise son yılların teknostres ile birlikte trendi yükselen kavramları arasındadır.

Görsel 9. Üç Alan (Three-Fields) Diyagramı

Üçlü alan diyagramı yönetim ve iletişim alanındaki 564 yayının içinden ön plana çıkanları, sol sütunda dergileri, orta sütunda yazarları ve sağ sütunda anahtar kelimeleri olmak üzere ilişkisel dağılımını tek gösterimde görselleştirmektedir. Teknostresle birlikte sosyal medya, bilgi aşırı yüklenmesi, aşırı yüklenme, covid-19, tükenmişlik ve performans kavramları bu yazarların çalışmalarında yer verdikleri diğer konulardır. Yazarların hangi dergilerde çalışmalarını yayınladığı da bu diyagramda net bir şekilde görülmektedir.

4. DEĞERLENDİRME

Bu çalışma teknostres kavramının yönetim ve iletişim alanlarındaki yazında öne çıkan çalışmaları, dergileri, kavramları ve alanın tarihî gelişimi hakkında bilgilendirmeyi amaçlamaktadır. Böylece çalışmanın bu konuya ilgi duyan araştırmacılar için öncelikli kaynak olması hedeflenmiştir.

Bu araştırma, kapsamı nedeniyle birtakım sınırlılıklara sahiptir. Çalışmada yalnızca WoS veri tabanında “teknostres” kavramının başlık, özet veya anahtar kelimelerinde geçtiği yönetim ve iletişim kategorilerinde İngilizce yayınlanmış makale (article) çalışmaları dikkate alınmıştır. Teknostres kavramı eğitimden sağlığa pek çok alandan rağbet görmekte olup farklı bağlamlarda yapılmış bibliyometrik çalışma örnekleri bulunsa da yönetim ve ilişkili alanlarında daha önceden yapılmış bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Teknostres önceleri bilgisayar için kullanılan bir terim olsa da zamanla çeşitlenen bilgi, iletişim teknolojileriyle kapsama alanı genişlemiştir. Teknostres yeni teknolojileri, iş yerlerini ve iş yapış şekillerini etkilemiş, bunun davranışsal-psikolojik-fizyolojik sonuçları araştırmalara konu olmuştur. Bu teknolojilerle başa çıkamama, onlara uyum sağlayamama ve günceli takip etmekte zorlanma gibi anlamları taşımakla beraber, bu teknolojiler nedeniyle işini kaybetme korkusu da teknostresin beş boyutu altında değerlendirilmektedir. Konu, kapsamı itibarıyla oldukça fazla alandan araştırmacıların ilgisini çekmekte ve farklı yönleriyle incelenmektedir. Bazı çalışmalar bu boyutları çeşitlendirme ve genişletme çabasında olsa da genellikle, çalışanların teknostres seviyeleri fizyolojik ya da algısal-tutumsal araçlarla ölçülme eğilimindedir.

Bu çalışma yönetim ve iletişim alanında Web of Science veri tabanında taranan 564 makale üzerinde yürütülmüştür. Bu çalışmaların tarihî seyrine bakıldığında özellikle son on yılda ciddi bir yükseliş trendi yakaladığı görülmektedir. Çalışmalar 1989-2024 yıllarına yayılmakla birlikte ortalama yayın yaşı 3,35 yıl ve yayın başına ortalama atıf sayısı 32,56’dır. Çalışmaların çok büyük bir kısmı (%90) ortak yazarlı olup bunların % 28,55’i uluslararası ortak yazarlı çalışmalardır. Konuyla ilgili ağ sayfalarını en az iki ve daha fazla ziyaret eden araştırmacı sayısı ise 216’dır. Kavramın ortaya çıkışı eski olmasına karşın pandemiyle birlikte hayatımıza giren çalışma yöntemleri ve araçları teknostres kavramını belirgin oranda alan yazınında gündeme getirmiştir.

Konuyu irdeleyen en üretken yerler arasında Uzakdoğu, Avrupa ve Amerika coğrafyasından ülkeler vardır. İlk üç ülke ise Çin, ABD ve Almanya’dır. Listedeki (Görsel 5) ülkelerin ekonomik göstergelere göre de yükselen ve gelişmiş ekonomiler arasında yer alması (Eğilmez, 2024) şaşırtıcı değildir. Bu konudaki en üretken ülkeler aynı zamanda beklenene üzere en çok atıf alan ülkeler listesinde de bulunmaktadır. Teknoloji altyapısının (donanım, yazılım, bağlantı altyapısı vb.) mevcut olduğu ve teknoloji kullanımına daha elverişli çevrelerde teknoloji ağırlıklı süreçlerin daha yoğun olduğu öngörülebilir. Bununla birlikte değinildiğini üzere hem pandemi gibi olağanüstü durumlar hem de teknoloji-insan uyumuyla yüksek verimi odağına alan yeni iş modelleri, çalışanı fiziksel boyutun ötesine taşımaktadır. Dolayısıyla Endüstri 4.0’ın bir parçası olan siber-fiziksel iş ortamları içine çalışanları da dahil etmekte, onu sürekli veri üreten ve anlık denetlenebilen bir varlık hâline dönüştürmektedir.

Teknostres konusuyla birlikte sıklıkla kullanılan diğer kavramlar stres ve bunun öncülleri, sonuçları; bilgi, aşırı yüklenme, bilgi teknolojileri, davranış, kabul, adaptasyon, model, iletişim, sosyal medya, performans, teknofobi ve tükenmişliktir. İkili kelime gruplarına bakıldığında ise olumsuz etkiler, mental sağlık, dijital dönüşüm, sns (sosyal ağ hizmetleri) kullanıcıları, sosyal destek, örgütsel destek, işe adanma (engagement), rol stresi, başa çıkma stratejileri gibi kavramlar görülmektedir. Bu kavramların semantik ağ analizi incelendiğinde teknoloji ve teknostres bağlamında bir grup, sosyal

medya-mobil cihazlar aşırı yüklenme ve baş etme ikinci grup, pandemi-uzaktan öğrenme/çalışma kavramları üçüncü grup olarak değerlendirilmektedir. Zaman içerisinde değişen teknoloji, teknostres kavramının da daha iyi anlaşılması için yapılan çalışmaları etkilemiştir. 2000’li yıllar öncesinde daha çok bilgisayar ve ilgili cihazlarla olan etkileşim incelenirken 2000’li yıllardan sonra internetin etkisi, 2010’lu yıllardan sonra akıllı cihazlar ve sosyal medya, 2020 yılından itibaren ise uzaktan/hibrit çalışma gibi kavramlar etrafında teknostres gündeme gelmektedir. Bununla birlikte teknostresi açıklamaya yönelik model önerileri ve yapısal eşitlik çalışmaları da oldukça fazladır.

Teknostres konusu farklı alanlardan pek çok araştırmacının ilgisini çekmektedir. Alana kaynaklık eden kuramsal çalışmaların [Ayyagari vd. (2011), Tarafdar (2007), Tarafdar (2010), Ragu-Nathan vd. (2008), Lee vd. (2014)] çoğu araştırmada atıf aldığı görülmektedir. Çalışmalar ağırlıklı olarak teknostresin kaynakları ve etkilerinin sonuçlarını ortaya koyan çerçeveyi genişletmeye dairdir. Dolayısıyla genel olarak olumsuz örgütsel çıktılar ya da fiziksel/zihinsel sağlık üzerindeki olumsuz etkiler üzerine yoğunlaşmıştır. Buna karşın stresin makul bir düzeyde performansı artırdığı görüşüne dayanan ve belirli bir derecede algılanan stresin olumlu sonuçlarının da olabileceğini ifade eden stres kavramına dair çalışmalara [Tarafdar vd. (2019), Nascimento vd. (2024)] nadir de olsa rastlanılmaktadır.

Sonuç itibariyle bilgi iletişim araçları ve teknolojinin çeşitlenerek artması, pandemi sonrası değişen iş süreçleri, iş ve özel hayat sınırlarının ortadan kalkması ve benzeri gelişmeler teknolojinin olumlu etkilerinin yanında olumsuz etkilerinin de olabileceğini göstermiştir. Bu olumsuz etkilerden biri olan teknostresin diğer bireysel ve örgütsel değişkenlerle ilişkisini açıklamanın gelecekte önemini artırarak sürdüreceği söylenebilir.

Etik Beyan

“Teknostres Çalışmalarının Yönetim ve İletişim Alanında Bibliyometrik Analizi: Web Of Science Örneği” başlıklı çalışmanın yazılması ve yayınlanması süreçlerinde araştırma ve yayın etiği kurallarına riayet edilmiş ve çalışma için elde edilen verilerde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır. Çalışma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Katkı Oranı Beyanı

Çalışmadaki yazarların tümü çalışmanın yazılmasından taslağın oluşturulmasına kadar tüm süreçlere katkı yapmış ve nihai hâlini okuyarak onaylamıştır.

Çatışma Beyanı

Yapılan bu çalışma gerek bireysel gerekse kurumsal/örgütsel herhangi bir çıkar çatışmasına yol açmamıştır.

KAYNAKÇA

- Aria, M. ve Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: An R-Tool for Comprehensive Science Mapping Analysis. *Journal of Informetrics*, 11(4), 959-975.
- Atanasoff, L. ve Venable, M.A. (2017), Technostress: Implications for Adults in the Workforce. *The Career Development Quarterly*, 65: 326-338. <https://doi.org/10.1002/cdq.12111>
- Ayyagari, R., Grover, V., ve Purvis, R. (2011). Technostress: Technological Antecedents and Implications. *MIS Quarterly*, 35(4), 831.
- Brod, C. (1984). *Technostress: The Human Cost of The Computer Revolution*. Reading, MA: Addison-Wesley.

- Gül, H. & Kayasandık, A.E. (2024). Teknostres Çalışmalarının Yönetim ve İletişim Alanında Bibliyometrik Analizi: Web of Science Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 1367-1383.
- Eğilmez, M. (2024, 17 Nisan) Dünya ve Türkiye Ekonomisi Tahminleri <https://www.mahfiegilmez.com/2024/04/2024-dunya-ve-turkiye-ekonomisi.html>
- Ibrahim, M. I. S. H., Mohamed Makhbul, Z. K., ve Ayob, A. H. (2023). Technostress and Job Outcomes: A Systematic Literature Review. *Jurnal Pengurusan*, 68. <https://doi.org/10.17576/pengurusan-2023-68-02>.
- Li, L., Li, L., Zhong, B., ve Yang Y. (2024). A scientometric analysis of technostress in education from 1991 to 2022. *Education and Information Technologies*. <https://doi.org/10.1007/s10639-024-12781-1>
- Lin, Y. ve Yu, Z. (2024). An Integrated Bibliometric Analysis and Systematic Review Modelling Students' Technostress in Higher Education. *Behaviour & Information Technology*, 1–25. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2024.2332458>
- Mishra, P.W. ve Rašticová M. (2024) Role and Status of Biomarkers in Technostress Research: A Systematic Review, *Psychology Research and Behavior Management*, 17, 1961–1972
- Nascimento, L. Correia M.F., Califf C.B. (2024) Towards a Bright Side of Technostress in Higher Education Teachers: Identifying Several Antecedents and Outcomes of Techno-eustress, *Technology in Society*, 76, <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102428>.
- Qiu J., Zhao R., Yang S., ve Dong K. (2017) *Informetrics: Theory, Methods and Applications*, Springer. <https://books.google.com.tr/books?id=0g2nDgAAQBAJ>.
- Rademaker, T., Klingenberg, I., ve Süß, S. (2023). Leadership and Technostress: a Systematic Literature Review. *Management Review Quarterly*. <https://doi.org/10.1007/s11301-023-00385-x>
- Ragu-Nathan T. S., Tarafdar M., Ragu-Nathan B.S., ve Tu Q., (2008) The Consequences of Technostress for End Users in Organizations: Conceptual Development and Empirical Validation. *Information Systems Research* 19(4), 417-433. <https://doi.org/10.1287/isre.1070.0165>
- Richter, A. (2020) Locked-Down Digital Work, *International Journal of Information Management*, 55, 1-3. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2020.102157>.
- S. Rajput ve U. Kumari, (2023). Impact of Technologies and Technostress on Turnover Intention: A Bibliometric Analysis, 2023 8th International Conference on Communication and Electronics Systems (ICCES), (pp. 1527-1532) Coimbatore, India, <https://doi.org/10.1109/ICCES57224.2023.10192637>.
- Scimago (2024, 20 Temmuz), <https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=12303>
- Sriwidharmanely, S., Sumiyana, S., Mustakini, J. H., ve Nahartyo, E. (2021). Encouraging Positive Emotions to Cope With Technostress's Adverse Effects: Insights into The Broaden and Build Theory. *Behaviour & Information Technology*, 41(10), 2201–2214. <https://doi.org/10.1080/0144929X.2021.1955008>
- Şen, C. (2022) Dijitalleşmenin Karanlık Yüzü: Teknostres (Dark Side Of Digitalization: Technostress). Editörler: Ceyhan S. Ve Ada S. (Ed.) *Dijital Çağda Yönetim Üzerine Güncel Konular ve Araştırmalar* içinde (ss.175-194) Ankara:Nobel Yayınları.
- Tarafdar, M., Cooper, C. L., ve Stich, J.F. (2019). The Technostress Trifecta - Techno Eustress, Techno Distress and Design: Theoretical Directions and An Agenda For Research, *Information Systems Journal*, 29(1), 6-42. <https://doi.org/10.1111/isj.12169>

Gül, H. & Kayasandık, A.E. (2024). Teknostres Çalışmalarının Yönetim ve İletişim Alanında Bibliyometrik Analizi: Web of Science Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(47), 1367-1383.

Uddin, M. J., Ferdous M., Rahaman A., ve Ahmad S.,(2023). Mapping of Technostress Research Trends: A Bibliometric Analysis. *2023 7th International Conference on Intelligent Computing and Control Systems (ICICCS)* (pp. 938-943), Madurai, India, <https://doi.org/10.1109/ICICCS56967.2023.10142487>

Web of Science (2023, 7 Temmuz), [https://support.clarivate.com/ScientificandAcademicResearch/s/article/Key Words -Plus-generation-creation-and-changes](https://support.clarivate.com/ScientificandAcademicResearch/s/article/Key-Words-Plus-generation-creation-and-changes)

Zupic, I. ve Cater T. (2015). Bibliometric Methods in Management and Organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), pp. 429-472. ISSN: 1094-4281, pp. 429-431, <https://doi.org/10.1177/1094428114562629>

Extended Abstract

**Bibliometric Analysis of Techno-Stress Studies in Management and Communication:
A Web of Science Example**

Aim: This study aims to analyze the historical evolution of the concept of technostress within the fields of management and communication. The focus is on identifying the most influential authors and journals in this domain and demonstrating thematic connections with related concepts. By utilizing bibliometric analysis on articles from the Web of Science database through the R Bibliometrix module, the research seeks to assist scholars interested in technostress and fill a gap in the management literature, especially considering the increased relevance of technostress in the post-pandemic context.

Method: The research employs bibliometric analysis to examine management and communication articles from the Web of Science database. The R Bibliometrix module is used to conduct this analysis, focusing on the frequency of publications over the years, the most cited works, the most prolific journals, and the countries with the highest contributions. The analysis also includes network analysis to understand thematic connections and citation analysis to identify influential works and authors in the field of technostress.

Findings: The study found a significant increase in interest and research on technostress, particularly after the COVID-19 pandemic. Key findings include the identification of the most influential authors and journals in the field, as well as thematic connections between technostress and other related concepts. The analysis highlighted the various dimensions of technostress, such as techno-overload, techno-invasion, techno-complexity, techno-insecurity, and techno-uncertainty and their impact on employees' psychological and physiological well-being. As of July 2024, the Web of Science database contains 1,058 studies that mention the concept of technostress in their titles, abstracts, and keywords. Following a review, 564 articles published in English within the fields of management and communication were subjected to bibliometric analysis. These studies, conducted between 1989 and 2024, reveal that the average age of the publications is 3.35 years, the average number of citations per publication is 32.56, and the annual average growth rate is 12.57%. Since 2020, the annual number of studies has remained above 50 and is steadily increasing. Approximately 14.8% of the authors in this field have revisited the topic of technostress multiple times. The journals with the most frequent publications on technostress are those focused on information and communication technologies and human-machine interaction. The most prolific countries in this research area are China, the USA, Germany, India, and Korea. The most cited studies date back to the 2010s, coinciding with the widespread adoption of the internet and smart devices. Commonly used keywords include impact, stress, information, outcomes, dark side, performance, antecedents, work, users, satisfaction, behavior, model, acceptance, burnout, and communication. Examining the development of trending topics, it is observed that the concept of computers has a long history in technostress research. Following this, the concepts of communication, environment, network, technology, and society have intensified in the 2020s. In recent years, role, COVID, outcomes, and leadership have emerged as trending concepts associated with technostress.

Conclusion: The research concludes that technostress is a growing concern in the workplace, exacerbated by the rapid advancements in information communication technologies and the increased reliance on these tools, especially in a post-pandemic world. The bibliometric analysis provides valuable insights into the evolution of technostress research, highlighting the need for further studies on coping mechanisms and organizational strategies to mitigate its effects. We can foresee that with technology taking a more intense place in our lives, the subject of technostress and related concepts, which focus on what it brings as well as what it takes away, will be the subject of more research. The study aims to serve as a foundational resource for researchers and practitioners interested in exploring and addressing technostress in the context of management and communication.
